



LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan, Lund
SOPA63, examensarbete 15 p
VT 2009

”Vet socialen bättre än mormor?”

- En kvalitativ studie av medias rapportering av
socialtjänstens arbete med barn och unga

Författare: Maria Götberg
Handledare: Anders Östnäs

Abstract

The purpose of this essay was to describe and analyze how media report on Swedish social services' work with children and adolescents and if this has changed over time. The theoretical and methodological perspective applied was a discourse analytic approach from which 15 articles from a big national Swedish newspaper was selected. In addition have two qualitative interviews been carried out, one with a journalist from the chosen newspaper and the other with a social worker working at the social services with children and adolescents. The main research questions for the study have been: How does the chosen newspaper depict social services' work with children and adolescents? Is a generally positive or negative image conveyed? What choice of language and words are used in the news articles? Has the newspaper and media coverage of social services' work with children and adolescents changed over time and if so in what direction? In accordance with prior research findings, the news articles presented a commonly negative and critical picture of Swedish social services and its work with children and adolescents. The newspaper gave emphasis to cases where social services were accused of acting too much, too little or committing other mistakes. The thesis that social services are too passive occurred in six articles and the most frequent theme was foster care which was found in seven articles. Only one out of 15 articles contained a positive aspect of social services' work with an example of a case where social services and the public school had been successful in their cooperation. The use of language in the articles was very similar in general with a tabloid news language, containing words and expressions with a flavour towards sensationalism. For example shortened expressions like "sex abuse" instead of "sexual abuse" repeatedly occurred in the headlines. Many of the articles also contained sentimental stories of people who claimed to have been mistreated by social authorities. With the exception that the articles in the span 1998-2001 could all be divided into the discourse social services are passive did neither the interviews nor the articles reveal any particular patterns or tendencies from which conclusions could be drawn upon changes over time in the newspaper and media coverage of social services' work with children and adolescents.

Keywords: Social work, childcare, media coverage, discourse

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	5
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	7
2. TIDIGARE FORSKNING	8
2.1 SVENSK FORSKNING.....	8
2.2 INTERNATIONELL FORSKNING.....	10
2.2.1 AVSAKNAD AV KUNSKAP OCH EXPERTIS.....	10
2.2.2 MEDIERAPPORTERING AV SOCIALT ARBETE SOM RIKTAR SIG MOT BARN OCH UNGA.....	11
2.2.3 EKONOMISKA INTRESSEN OCH SKILLNADER MELLAN LOKAL OCH NATIONELL PRESS	12
2.2.4 EN MODERN STUDIE	12
2.3 SAMMANFATTNING AV TIDIGARE FORSKNING.....	13
3. TEORI	14
3.1 DISKURSANALYS OCH SOCIALKONSTRUKTIONISM.....	14
3.2 FAIRCLOUGHS MODELL FÖR KRITISK DISKURSANALYS	15
4. METOD	17
4.1 URVAL.....	17
4.2 KVALITATIVA INTERVJUER	19
4.3 KVALITATIV INNEHÅLLSANALYS	19
4.4 KRITISK DISKURSANALYS	20
4.5 ETISKA HÄNSYNSTAGANDEN	21
4.6 METODOLOGISKA REFLEKTIONER.....	22
5. RESULTAT OCH ANALYS	24
5.1 TEMAN OCH MÅLGRUPP	24
5.2 DISKURSER	26
5.3 SOCIALTJÄNSTEN GÖR FÖR LITE.....	27
5.4 SOCIALTJÄNSTEN GÖR FÖR MYCKET	28
5.5 SOCIALTJÄNSTEN GÖR FEL/BEGÅR ANDRA MISSTAG	30
5.6 NEUTRAL OCH POSITIV DISKURS KRING SOCIALTJÄNSTENS ARBETE MED BARN OCH UNGA	31
5.7 TEXT.....	32
5.8 DISKURSIV PRAKTIK	35
5.9 SOCIAL PRAKTIK	38
7. AVSLUTANDE DISKUSSION	42
7.1 SAMMANFATTANDE SLUTSATSER	42
7.2 FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING	43
8. REFERENSLISTA	44
BILAGA 1.....	48
BILAGA 2.....	49

Förord

Det kan möjligen uppfattas som en aning pretentiöst att skriva ett förord i samband med en uppsats på kandidatnivå, likväl har jag några personer som har varit mig till stor hjälp och som jag här skulle vilja framföra ett särskilt tack till;

Anders Östnäs, min handledare. Tack för många värdefulla synpunkter och tips i samband med uppsatsarbetet.

Tack Maria Lindenmo, Social- och beteendevetenskapliga bibliotekets bibliotekarie som tålmodigt hjälpt mig att söka fram material till avsnittet tidigare forskning.

Tack till mina två intervjupersoner - för att ni tog er tid att bli intervjuade.

Tack vännerna Emma, Johanna och Holger för snusförnuftigheter och intressanta diskussioner kring mitt uppsatsämne samt utlånande av metodlitteratur.

Slutligen ett stort tack till min Olof. Tack för att du alltid lyssnar, kommer med kloka råd och för att jag får använda dig som mitt ständiga bollplank.

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Sedan några år tillbaka pågår det i svensk media en debatt utifrån en rad uppmärksammade ärenden, såsom Lerum-, Oskarshamns- och Vetlandafallet, där stark kritik har riktats mot socialtjänstens agerande eller brist på detsamma. Denna debatt syns inte allra minst i socionomernas egen facktidning Socionomen, som skriver att svensk media anklagar socialtjänsten för att sakna förståelse för rådande samhällsproblem och för att reagera alltför långsamt när det inkommer anmälningar om missförhållande (Danielsson, 2008).

Argumenterar man för att upplysning och kunskapsförmedling till allmänheten utgör en viktig del av journalisters yrkesuppdrag, kan man hävda att de genom sitt skrivande och nyttjande av språket även besitter en stor makt och ett ansvar för den verklighetsbild de är med och skapar. I en svensk studie skriver Lundström (2001) om hur barnmisshandel framställs i svenska kvällstidningar. I studien följs ett fall från 1990 där en tvåårig flicka misshandlats till döds av sina föräldrar. Den 19 September 1990 löd rubriken i en svensk kvällstidning: ”FRIADE från misshandel FÅR INTE HEM SIN DOTTER till radhuset i X-KÖPING” (Lundström, 2001: 167). Den 1 november, samma år och i samma tidning löd rubriken istället: ”Socialnämnden i X-köping skickade hem tvååriga Elin till sina föräldrar. Där misshandlades hon till döds” (Lundström, 2001: 174). Bakgrunden till den första löpsedeln är att flickan blev akut omhändertagen efter att ett sjukhus gjort en anmälan till socialtjänsten om misstänkt misshandel. Då det inte fanns belegg för att bevisa att föräldrarna orsakat skadorna är undertonen i löpsedeln en upprördhet över att flickan inte genast fått komma hem till sina föräldrar efter att de blivit ”friade”. Lundström exemplifierar med ytterligare rubriker där kvällstidningen gång på gång byter sida och de sociala myndigheterna först klandras för att ha begått ett övergrepp mot familjen genom sitt omhändertagande av flickan och i nästa stund kritiserar för att de trots att de kände till missförhållandet har underlåtit att agera och misslyckats med att förhindra dödsmisshandeln (ibid.).

Yrsa Stenius, Allmänhetens Pressombudsman, menar att det finns en grundläggande intressekonflikt mellan journalister och socialarbetare vilken yttrar sig i att många journa-

lister utgår ifrån en alltför schablonmässig bild där man är snabb att lyssna till den utsatte klientens berättelse och missar att ta socialarbetarens arbetsetik med krav på sekretess i beaktande. Detta leder ofta till att en alltför ensidig och svartvit bild förmedlas (Engelmark, Fredriksson & Korpskog, 2008).

Det finns dock de som vill bolla tillbaka ansvaret till socialarbetarna. Journalisten och medieprofilen Janne Josefsson, kanske främst känd genom kontroversiella reportage i tv-programmet *Uppdrag granskning* där han ofta granskar och kritiserar socialtjänstens arbete säger sig inte vara ute efter att sätta dit tjänstemän utan vill stå på de svagas sida och granska rättsövergrepp som har begåtts. Josefsson anser att många av de socialsekreterare han har varit i kontakt med säger sig använda sekretessbestämmelserna för att skydda klienterna men snarast verkar gömma sig bakom dessa för att skydda sig själva från obehagliga frågor. Han medger dock att i ett fall som det uppmärksamade Vetlandafallet är det oundvikligt att bilden av socialen i hela Sverige blir omskakad och att det drabbar alla socialsekreterare (Nilsson, 2008).

Det är diskutabelt i vilken omfattning man bör tillskriva socialsekreterare och andra tjänstemän ett medansvar för hur de framställs i media och hur väl de i offentliga sammanhang lyckas representera sitt arbete och sina klienter. Min upplevelse är i vart fall att denna diskussion på socionomutbildningen i Lund har hamnat i skymundan, liksom ett mer övergripande medieperspektiv ännu utgör en bristvara.

Uppfattningen att professionen skildras negativt i media är utbredd bland socialarbetare. Som ett resultat av detta diskuteras ämnet och eventuella lösningar på problemet flitigt i tidningar om socialt arbete (Aldridge, 1990). Även om frågan hur socialt arbete porträtteras i media nödvändigtvis inte är liktydig med hur socialt arbete uppfattas av allmänheten menar Reid och Misener (2001) att media är en viktig agent för att forma allmänhetens intryck av socialt arbete. Detta särskilt då det är långt ifrån alla människor som har egen erfarenhet av att ha varit i kontakt med socialarbetare. Att allmänheten har en positiv bild av socialt arbete är inte bara viktigt för dess trovärdighet utan även för dess effektivitet. I ju större utsträckning allmänheten uppfattar socialt arbete som någonting positivt, desto

troligare är det också att dess service nyttjas, att det lockar till sig nya medarbetare, vinner stöd för olika program och lyckas göra sin röst hörd (ibid.).

Lundström menar att det nämnda fallet Elin kan anses vara ett klassiskt fall för pressens kontakt med den sociala barnvården i bemärkelsen att det framförallt är de mest dramatiska fallen som uppmärksammas i media. Även om det saknas vetenskapligt stöd för att medierna direkt kan styra människors värderingar menar Lundström att det i mycket uppmärksammade fall, såsom fallet Elin är mycket tänkbart att det sociala arbetet påverkas av medietrycket. En farlig risk blir att socialarbetaren undviker att driva utredningen vidare för att slippa anklagas för myndighetsövergrepp (Lundström, 2001).

Kan man skönja några tendenser i medierapporteringen av socialtjänstens arbete? Har det gått så långt att representanter från en av vårt samhälles viktigaste yrkesgrupper närmast slentrianmässigt halshuggas i media? Det vore kanske kontroversiellt att påstå att så är fallet men jag anser att det finns många starka argument för varför det är viktigt att undersöka och problematisera de mediebilder som finns av en myndighet med en så viktig samhällsfunktion som socialtjänsten. Vilken bild är det som förmedlas via media till potentiella klienter, hjälpsökande, uppdragsgivare och människor i allmänhet? Att bli varse om den bilden erbjuder även möjligheten att bemöta den och om så behövs arbeta fram motbilder.

1.2 Syfte och frågeställningar

Mitt syfte är att beskriva och analysera medias rapportering av socialtjänstens arbete med barn och unga med fokus på en svensk kvällstidning ur ett 15-års perspektiv.

- Hur presenterar kvällstidningen socialtjänsten och dess arbete med barn och unga?
- Är det en genomgående positiv eller negativ bild som förmedlas?
- Vilket språk och ordval används i nyhetsartiklarna?
- Har rapporteringen förändrats över tid och i så fall på vilket sätt?

2. Tidigare forskning

Att studera relationen mellan media och socialtjänsten tycks utifrån min efterforskning vara ett populärt forskningsområde för såväl socionomstuderande på kandidatnivå (se exempelvis Vourenmaa & Vogel 2008, Larsson, Hedberg & Ledel 2007) som för forskare på högre nivå. Av utrymmesskäl har jag valt att exkludera de svenska kandidatuppsatserna då dessa främst tycks fokusera på olika målgruppers upplevelser av medierapporteringen snarare än hur den faktiska rapporteringen ser ut. Jag har istället utgått ifrån svensk och internationell forskning på högre nivå. De internationella artiklar jag har valt att ta med kan somliga tyckas något förlegade men har återkommande refererats till i andra studier och då de trots allt säger någonting om kunskapsläget har jag funnit dem relevanta att ta med. Min förhoppning är att denna uppsats ska kunna utgöra ett litet bidrag till ett område som det enligt min mening forskas på tok för lite om.

2.1 Svensk forskning

Gunvor Andersson, professor i socialt arbete vid Lunds Universitet samt Tommy Lundström professor i socialt arbete vid Stockholms universitet har båda varit involverade i ett nordiskt forskningsprojekt rörande media och socialt arbete. I boken *Sociala problem och socialpolitik i massmedier* (2004) skriver Andersson ett kapitel om pressens bild av barns missgärningar. Tillsammans med Lundström har hon under fyra månader år 2001 granskat fem tidningar bestående av såväl dags- som kvällspress, riks- och lokalpress. Ur tidningarna har 1180 urklipp som behandlar barns utsatthet och social barnavård granskats med hjälp av en diskursanalys. Av dessa tidningsurklipp har 31 stycken valts ut, vilka handlar om yngre barns (0-12 år) missgärningar. Resultaten från studien visar att de granskade tidningarna förhållandevis sällan skriver om yngre barns missgärningar och att när så sker så är det oftast i form av kortare notiser i lokalpressen eller notiser hämtade från tidningarnas telegrambyrå (TT). 18 pressklipp handlar om barns missgärningar riktade mot andra barn, fem klipp handlar om barns missgärningar mot vuxna och inga klipp handlar om barns missgärningar mot tonåringar (ibid.). När tidningarna skriver om barns missgärningar handlar det oftast om hot och våld. Ett fall handlade om våld som ledde till ett annat barns död. Dock skriver Andersson att rapporteringen i samband med detta fall var mycket återhållen, att det var kvällstidningen som skrev mest om fallet och att det

endast var den tidningen som hade med små bildillustrationer. Andersson menar att tänkbara förklaringar till pressens ringa rapportering om yngre barns missgärningar är att det i svenska samhället råder samstämmighet om att yngre barn inte kan tilldelas samma ansvar i betydelsen skuld som andra människor samt har ett stort behov av skydd och stöd (Andersson, 2004).

Andersson skriver att i den mån det i pressklippen framgår vad socialtjänsten gör, går dess arbete ut på att skydda, ge stöd samt finna lämplig professionell hjälp eller vård. Det är endast i enstaka fall i form av intervjuade professionella som pressklippen nämner någonting om möjliga orsaker till varför barn begår missgärningar. I pressklippen saknas även information om barnens familjebakgrund, socioekonomisk eller etnisk bakgrund samt en diskussion om möjliga lösningar till det sociala problemet att barn begår missgärningar (ibid.).

Lundström (2004) har granskat de tidigare nämnda tidningarna och pressklippen med fokus på frågeställningen hur socialt arbete framstår i pressens vardagsrapportering samt även ägnat en djupare granskning av rapporteringen av två dramatiska barnavårdsfall (varav delar av resultaten från den senare granskningen redan presenterats i problembeskrivningen). Resultaten från studien visar att man i endast 12 procent av tidningsartiklarna som handlar om utsatta barn och unga skriver om socialtjänsten. I de 210 artiklar där socialtjänsten nämns har den heller ingen framträdande plats. Den viktigaste myndighetsaktören som omnämns i nära 80 procent av artiklarna är istället polisen. De artiklar där socialarbetaren spelade en central roll handlar sällan om enskilda individer utan oftast om mer generella frågeställningar såsom lagstiftning, organisatoriska frågor eller ett specifikt problem såsom ungdomsbrottslighet (ibid.).

När artiklarnas innehåll granskades utifrån huruvida det sociala arbetet beskrivs i negativa, positiva eller neutrala ordalag framgår att 25 procent av artiklarna har ett negativt innehåll, 38 procent ett positivt innehåll och 35 procent ett neutralt innehåll. Lundström skriver att det utifrån annan forskning är något förvånande att så pass få artiklar har ett negativt innehåll men menar att en förklaring till detta kan vara att det under de fyra må-

nader som studien höll på inte förekom något uppmärksammat barnavårdsfall där föräldrar dödat eller allvarligt skadat barn (ibid.). Lundström menar även att det faktum att studien även inkluderar lokaltidningar i sin analys bör ha stor betydelse för utfallet då lokaltidningarna skriver mindre negativt (knappt 20 procent) om socialtjänsten jämfört med de rikstäckande tidningarna (cirka 40 procent).

Utifrån studiens resultat menar Lundström (2004) att en stor del av rapporteringen av socialt arbete med barn och unga utgörs av en alldaglig, odramatisk journalistik med förvånansvärt många positiva skildringar av socialt arbete. Temat som är vanligast förekommande i de fall där pressen riktar kritik mot socialt arbete med utsatta barn är ”när det sociala arbetet trampar på individen”. Artiklar som innehåller detta tema utgörs ofta av reportage som utgår ifrån enskilda människors utsatthet med tydliga offer och antagonister (ibid.).

2.2 Internationell forskning

2.2.1 Avsaknad av kunskap och expertis

Blickar man tillbaka i tiden ser man att förhållandet mellan media och socialarbetare var en omdiskuterad fråga redan i slutet på 1970-talet. 1979 gjordes en studie i Storbritannien där relationen mellan socialt arbete och pressen granskades. Man jämförde hur åtta brittiska dagstidningar rapporterade om ett uppmärksammat fall där ett fosterhemsplacerat spädbarn misshandlats till döds av sin biologiska mor under ett besökstillfälle. I samband med en utredning som tillsattes efter incidenten publicerade den mest kritiska tidningen The Sun en artikel med rubriken: ”Social workers stood accused yesterday of sending lovable foster baby Karen Spencer home to her death” (Mawby, Fisher & Hale, 1979, sid.15). Stora skillnader uppenbarade sig mellan tidningarnas rapportering kring fallet men resultaten från studien visade också att gemensamt var att samtliga tidningar presenterade en gravt förenklad och stereotyp bild av en mentalt sjuk moder utan att ta hänsyn till den övriga familjesituationen. Informationen att fadern systematiskt misshandlat modern, vilket de utredande socialarbetarna var överens om spelade en fundamental roll för det senare händelseförloppet utelämnades helt. Att viktiga bakgrundsfaktorer utelämnas kan förklaras av medias brist på kunskap men gör det också svårare för läsaren att bilda sig en rättvis bild av hur socialarbetaren har hanterat ett fall som i exemplet (ibid.). Yo-

ung menar att ett generellt problem inom media är just bristen på kunskap och expertis inom sociala frågor såsom det exempelvis finns korrespondenter med särskild kompetens inom utbildningsfrågor (Young, 1979). Phillips (1979) menar att ett stort problem för pressen är att effekterna av socialt arbete inte alltid syns och för den utomstående kan verka ha liten påverkanskraft. Detta menar hon kan kopplas till att socialt arbete är en ung profession med en lägre vetenskaplig status än andra yrken.

2.2.2 Medierapportering av socialt arbete som riktar sig mot barn och unga

Enligt Franklin och Parton (1991) är medierapporteringen av socialt arbete och sociala frågor extremt asymmetrisk och selektiv och fokuserar oftast på fall med barn som exempelvis blivit utsatta för misshandel eller blivit sexuellt utnyttjade. Samtidigt finns det andra områden och grupper inom det sociala arbetet som sällan syns i media. Två av dessa "osynliga" grupper som nästintill helt utesluts är handikappade och äldre (ibid.). Att tragiska barnmisshandelsfall ses som attraktiva händelser med ett stort nyhetsvärde menar Franklin och Parton kan förklaras utifrån vad dem beskriver som den västerländska journalismens besatthet av "dåliga nyheter". Således är det sällan som media ägnar någon uppmärksamhet åt alla de ärenden med barn och unga som de sociala myndigheterna har hanterat framgångsrikt (ibid.). Franklin och Parton skriver vidare att det är anmärkningsvärt att media i sin rapportering av tragiska händelser såsom dödsmisshandeln i den ovan nämnda studien, utgår ifrån antagandet att socialarbetarna som varit i kontakt med familjen bör anses lika skyldiga till barnets död som den faktiska gärningsmannen (ibid.). Detta antagande avspeglar sig också i tidningsrubriken i det nämnda exemplet där socialarbetarna framställs som om inte direkt skyldiga till, åtminstone som medskyldiga till mordet på flickan.

Schellenberg (1996) skriver att det inte är ovanligt att kända barnmisshandlare går till offentlig press för att berätta "sin sida" av storyn, som ett led i sin egen förnekelseprocess och fabricering av sanningen att de har blivit orättvist anklagade för övergrepp eller försummelse och att deras barn har blivit omhändertagna av sociala myndigheter på felaktiga grunder. De journalister som strävar efter att ge en mindre svartvit bild av ett sådant fall och vill komma runt socialarbetarnas krav på sekretess har möjlighet att försöka inhämta ett samtycke från klienten som utreds. Med detta samtycke har en inkopplad soci-

alarbetare större möjlighet att lämna ut fler detaljer om vad som ligger till grund för en utredning eller ett beslutfattande och på så vis kan också en mer nyanserad bild förmedlas (ibid.).

2.2.3 Ekonomiska intressen och skillnader mellan lokal och nationell press

Meryl Aldridge är forskare vid School of Social Studies vid universitetet i Nottingham med särskilt intresse för hur socialt arbete skildras i media. Aldridge (1990) menar att mediebudskap tveklöst är ett resultat av större sociala och ekonomiska krafter och att det i sökandet efter vinst i ett konsumtionsinriktat samhälle inte är troligt att nationella nyhetsmedia till fullo stöttar socialt arbete som en leverantör av statlig välfärd. Det argumenteras ofta för att positiv framställning av socialt arbete är vanligast förekommande i den lokala pressen medan positiv publicitet från nationella tidningar främst handlar om katastrof- och frivilligarbete. Aldridge menar att detta inte är en tillfällighet utan förklarar fenomenet med att det helt enkelt råder större kongruens mellan lokala medierapportörers kommersiella mål och lokala socialbyråers intressen (ibid.). Young kommer med en liknande förklaring och menar att den lokala pressen ofta har en slags lokal lojalitet och stolthet vilket gör att man tenderar att överbetona kvaliteten på lokala serviceinrättningar (Young, 1979).

2.2.4 En modern studie

I en studie av Misener och Reid (2001) undersöktes och jämfördes bilden av socialt arbete i tidningar i USA och Storbritannien. Samplet utgjordes av totalt 399 artiklar, varav 258 kom från amerikanska tidningar och 141 ifrån den brittiska pressen. I varje artikel skattades den övergripande bilden av socialt arbete utifrån en rad olika variabler såsom i vilket land artikeln publicerades, typ av historia, arbetsfält samt socialarbetarens roll. Skattningarna gjordes på en 10-gradig positiv-, neutral-, till negativ skala (ibid.). När skattningarna av den övergripande bilden jämfördes mellan länderna, visade sig stora skillnader. Undersökningen visade att bilden av socialt arbete i amerikanska tidningar till stor del var positiv medan det i Storbritannien fanns fler berättelser med ett negativt innehåll (ibid.). I USA var en majoritet 58 %, av skattningarna klart positiva och endast 13 % av artiklarna skattades negativt. I Storbritannien var bilden den omvända; ca 30 % av artiklarna skattades som klart negativa och ca 13 % skattades positivt. När enbart artiklar-

nas rubriker studerades blev utfallet att 47 % av de amerikanska rubrikerna presenterade en positiv bild av socialt arbete medan 26 % förmedlade en negativ bild. I Storbritannien visade endast 20 % av rubrikerna en positiv bild, 80 % en negativ bild och ingen rubrik skattades som neutral (ibid.).

När man tittade på vilka roller socialarbetarna hade i artiklarna framkom att i båda länderna innefattade den positiva bilden socialarbetaren i rollen som "utbildare", som exempelvis kom med expertutlåtanden eller berättade om en studie eller ett nytt program inom socialt arbete som denne hade varit involverad i. De två mest negativa rollerna var socialarbetaren som "övervakare" och som "utredare" vilka främst förekom inom artiklar som handlade om barnavård (ibid.).

En möjlig förklaring till skillnaden länderna emellan skulle kunna ligga i att USA är ett mycket större land än Storbritannien. Detta resulterar i att skräckhistorier som exempelvis involverar barn som misshandlats svårt i högre grad tenderar att stanna i den lokala pressen i USA medan dessa historier snabbt blir till nationella nyheter i Storbritannien (ibid.). Ytterligare en tänkbar förklaring till skillnaderna kan vara att kraven på utbildning har varit traditionellt högre för socialarbetare i USA och att dessa i högre utsträckning arbetar i privata verksamheter jämfört med brittiska socialarbetare (ibid.).

2.3 Sammanfattning av tidigare forskning

Sammantaget pekar tidigare forskning mot att det är vanligast att när pressen skriver om socialt arbete så rör det arbete med gruppen barn och ungdomar och ofta fall där barn eller ungdomar utsatts för misshandel eller sexuella övergrepp. Det tros även finnas en viss tendens att nationella tidningar i högre grad förmedlar en negativ bild av socialt arbete och fokuserar på socialtjänstens misstag jämfört med lokala tidningar som oftare ger en positiv bild. Plausibla förklaringar till socialarbetares ofta negativa mediepublicitet tros vara att socialt arbete ännu är en ung profession, att det råder viss brist på kunskap om socialt arbete bland journalister och att det finns en tendens med bakomliggande ekonomiska motiv att tidningar företrädesvis skriver om dåliga nyheter.

3. Teori

3.1 Diskursanalys och Socialkonstruktionism

Som teoriskt verktyg kommer jag i uppsatsen att utgå ifrån diskursanalys. Enligt Börjesson och Palmblad (2007) kan diskurser förstås som ett bestämt sätt att tala om och förstå världen. Diskurser kan relateras till olika samhällsarenor som exempelvis media, politik, marknad, myndigheter och professioner. Inom diskursanalys studeras tal, text, bilder och andra typer av material, där stor vikt läggs vid språket då man betraktar fakta och verklighet som en produkt och konstruktion av språkanvändning. När man använder sig av diskursanalys är det ofrånkomligt att även beröra socialkonstruktionismen då denna kunskapsinriktning har haft betydande inflytande för uppkomsten av diskursanalysen (ibid.).

I grova drag kan socialkonstruktionismen sägas utgå ifrån att antagandet att det inte existerar någon oberoende verklighet, att all kunskap är socialt konstruerad och därmed inte heller kan avspegla en entydig verklighet (ibid.). Begreppet social konstruktion kommer ifrån Berger och Luckmann (1966) och innebär att människor kommer fram till gemensamma bilder av verkligheten genom att delta i olika sociala processer där de delar med sig av sin kunskap. Människorna betar sig sedan i enlighet med ledande sociala konventioner som baseras på denna gemensamma kunskap. Man kan se det som ett växelspel där människorna är med och skapar gemensamma sociala uppfattningar och att dessa sociala uppfattningar i sin tur styr och formar människornas beteende (Payne, 1997). Som en utveckling av detta menar Burr (1995) att socialkonstruktionismen kan delas in i fyra olika antaganden; För det första en kritisk inställning till våra förgivettagna sätt att förstå världen på och vad som anses som självklar kunskap. Vi bör därmed ifrågasätta våra kategoriseringar av världen och huruvida dessa verkligen är representativa för verkligheten. Socialkonstruktionismens andra antagande är en historisk och kulturell specificitet. De sätt genom vilka vi uppfattar och förstår världen är historiskt och kulturellt bundna men även relativa och föränderliga över tid. Vi bör därför inte utgå ifrån att kunskapen inom den egna kulturen är bättre eller mer sann än någon annan kunskap då kunskap i mångt och mycket är just en spegling av den kultur inom vilken den uppstår. För det tredje upprätthålls kunskap genom sociala processer. Gemensam kunskap och föreställningar om verkligheten skapas genom att människor interagerar med andra människor. Därför är också

språket av särskilt intresse för socialkonstruktionismen. Här tydliggörs kopplingen mellan socialkonstruktionismen och det diskursanalytiska förhållningssättet vilket jag återkommer till senare. Enligt det fjärde och sista antagandet hör kunskap och sociala handlingar ihop. Konstruktioner och beskrivningar av världen upprätthåller vissa former av social handling och utesluter andra.

3.2. Faircloughs modell för kritisk diskursanalys

När man bestämmer sig för att använda diskursanalys som metodval menar Winther Jørgensen och Phillips (2000) att det är viktigt att förstå att man således köper en paketalösning och att man inte bör använda diskursanalysen som en analysmetod frånkopplad från dess teoretiska och metodologiska grund (ibid.). Den kritiska diskursanalysen är således en mer sammansmält modell där teorin integreras med metoden.

Enligt den kritiska diskursanalysen är språk som diskurs både en form av handling genom vilken människor kan påverka världen, liksom en form av handling som är både socialt och historiskt situerad och står i ett dialektiskt förhållande till andra sociala aspekter (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Den kritiska diskursanalysen utgår ifrån en lingvistisk textanalys av språkbruket i social interaktion. Fairclough framhäver att man ska göra systematiska analyser av tal och skriftspråk i exempelvis massmedier eller genom intervjuer (ibid.). I uppsatsen har jag därför valt att använda mig just av Faircloughs kritiska diskursanalys då denna kombination av teori och metod tycks väl lämpad för granskning av olika textmaterial såsom de nyhetsartiklar som till stor del utgör uppsatsens empiridel.

Enligt Fairclough är en diskurs en form av social praktik som både konstituerar den sociala världen och konstitueras av andra sociala praktiker. Vidare menar Fairclough att varje fall av språkbruk är en så kallad kommunikativ händelse, som exempelvis en tidsningsartikel, en film eller ett politiskt tal. En kommunikativ händelse består av tre dimensioner vilka man kan använda som analytisk ram för empirisk forskning som berör samhälle och kommunikation (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Den kommunikativa händelsens består av följande tre dimensioner:

- Den är en text (tal, skrift, bild eller en blandning av det språkliga och det visuella). Vid analys ser man därför till textens lingvistiska egenskaper såsom vokabulär, grammatik och sammanhang mellan satser (ibid.).
- Den är en diskursiv praktik som innebär produktion och konsumtion av texter. Vid analys fokuserar man därför på hur textförfattaren bygger på redan befintliga diskurser och genrer samt hur textens mottagare konsumerar och tolkar texten utifrån redan existerande diskurser (ibid.).
- Den är en social praktik. Man bör därför när man analyserar en kommunikativ händelse även se till den bredare sociala praktik som händelsen ingår i och huruvida den diskursiva praktiken reproducerar eller strukturerar om den existerande diskursordningen och vad det får för konsekvenser för den bredare sociala praktiken (ibid.).

När man analyserar diskurser bör man inte enbart fokusera på den kommunikativa händelsen utan även se till diskursordningen. Diskursordningen kan förstås som en form av system som både formar och formas av specifika fall av språkbruk. När exempelvis en journalist bygger på en diskurs som används inom media bidrar denne också till att reproducera mediasystemet (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Diskursordningen kan även förklaras som summan av de diskurstyper som används inom en social institution eller en social domän. Diskurstyper består i sin tur av diskurser och genrer (ett språkbruk som hör samman med och konstituerar en viss social praktik, såsom exempelvis en nyhetsgenre eller en reklamgenre). Exempel på diskursordningar är mediernas diskursordning eller sjukvårdssystemets diskursordning. Inom en diskursordning finns olika diskursiva praktiker, varigenom tal och skrift skapas och konsumeras/tolkas. TV-nyheterna är till exempel en nyhetsgenre som kan använda olika diskurser (t.ex. en välfärdsdiskurs eller en nyliberal diskurs) och genrer (t.ex. en hard news-genre eller en soft news-genre) (ibid.).

4. Metod

4.1 Urval

Enligt metoden kvalitativ textanalys, vilken redogörs för senare, kan man vid urvalsprocessen gå två olika vägar. Man kan antingen välja att använda sig av ett brett eller ett snävt material. Fördelen med ett brett materialurval är att det kan bli något intressantare än ett snävt, nackdelen är att det kan vara betydligt osäkrare då man måste vara väl insatt i hur olika material skall hanteras. Fördelen med att använda sig av ett snävt urvalsmaterial är att det tar hänsyn till olika praktiska begränsningar, nackdelen är att då man väljer bort potentiellt relevant material löper man risken att missa något väsentligt eller dra tveksamma slutsatser (Esaiasson et al, 2007). I uppsatsarbetet har urvalsprocessen varit av en mer snäv än bred karaktär. Analysmaterialet är avgränsat till att omfatta nyhetsartiklar från kvällstidningen Aftonbladet. Detta då det är min förförståelse att Aftonbladet är en av de större svenska nyhetsrapportörerna med en bred och blandad läsarkrets. Jag hade kunnat välja en tidning från dagspressen men föredrar den valda kvällstidningen för att jag tilltalas av dess i mitt tycke säregna och uttrycksfulla språk vilket är intressant och ger många ingångar till granskning och analys. Urvalet av tidningsartiklar sträcker sig från 1995 fram till idag 2009 och består av femton artiklar. Detta för att avgränsa och för att ett femtontal artiklar torde vara ett tillräckligt stort sampel att analysera och dra slutsatser ifrån. Ytterligare avgränsningar är att uppsatsen fokuserar på nyhetsrapportering av socialtjänstens arbete rörande barn och unga, såsom utredningar och beslut om placeringar och omhändertagande. Detta återigen för att avgränsa analysmaterialet samt för att återknyta till tidigare forskning att det är dessa fall som berör allmänheten mest och som får störst utrymme i den pågående mediedebatten.

Tillvägagångssättet vid framletande av artiklar har varit att söka i mediearkivets internetbaserade sökbas. I mediearkivet kan man få tillgång till artiklar från olika svenska dags- och kvällspress i fulltext. Aktuella sökord har varit: *socialtjänsten*, *socialtjänstens arbete med barn och unga*, *socialtjänsten LVU*, *omhändertagande av barn och unga*, *placeringar av barn och unga*, *behandlingshem*, *familjehemsplacering*. För att kunna dra slutsatser kring hur medierapporteringen potentiellt har förändrats över tid har en artikel från varje år selekterats ut. Detta var inte helt lätt då det vissa år fanns många artiklar att välja mel-

lan medan det andra årgångar var svårare att hitta artiklar med anknytning till uppsatsens syfte. Vissa år stod det exempelvis mer om andra delar av socialtjänstens arbete än just om arbetet med barn och ungdomar. Sökandet har i första hand utgått ifrån sökordet *socialtjänstens arbete med barn och unga* och då det vissa år inte har gett någon utdelning har sökandet utvidgats med de andra sökorden tills första bästa artikel inom den aktuella årgången har dykt upp. Vid urvalsprocessen har artiklar uteslutits där socialtjänsten endast nämns i någon enstaka mening som exempelvis när en ungdom begått ett brott och det i en mening står att ungdomen överlämnas i socialtjänstens vård utan att det skrivs någonting ytterligare om socialtjänstens arbete. Jag har även valt bort att direkt söka på uppmärksammade fall såsom Vetlandafallet och fallet Bobby men har trots det valt att ta med en artikel som handlar om Vetlandafallet då den kom upp i min bredare sökning utifrån de aktuella sökorden ovan. Urvalet innefattar enbart artiklar som har publicerats inom Aftonbladets nyhetssektion. Detta utifrån uppsatsens syfte som har varit just att granska nyhetsrapporteringen. Således har exempelvis debattartiklar valts bort. Med hänvisning till tidigare nämnda brister med ett snävare urval kan man härvid spekulera i hurvida resultatet av studien hade utfallit annorlunda om även debattartiklar hade inkluderats i artikelmaterialet då debattsektionen möjligtvis erbjuder fler inlägg där positiva aspekter av socialtjänstens arbete tas upp jämfört med att enbart använda nyhetsartiklar.

En brist är att det via mediearkivet inte är möjligt att få fram de bilder som publicerats i nyhetsartiklarna. Efter att ha konsulterat en bibliotekarie samt den intervjuade journalisten stod det klart att dessa bilder endast går att få tillgång till via bibliotekets arkiverade mikrofilm. Detta kändes alltför tidsödande varför bildmaterialet har uteslutits från min analys som istället fokuserar på artiklarnas textmaterial. Jag är medveten om förlusterna med detta då bildmaterialet kan tänkas påverka helhetsintrycket av en nyhetsartikel och det absolut hade varit intressant och relevant utifrån ett diskursanalytiskt perspektiv att även granska detta. Urvalet för uppsatsen är således strategiskt på så sätt att analysenheterna som ingår i studien har valts utifrån vissa kriterier såsom val av tidning, tidsperiod, antal artiklar, samt inriktning på socialtjänstens arbete (Esaiasson et al, 2007).

4.2 Kvalitativa intervjuer

För att komplettera artikelmaterialet och fördjupa uppsatsen ytterligare har även två kvalitativa intervjuer gjorts. Valet att göra endast två intervjuer motiveras av att uppsatsens empiriska tyngdpunkt först och främst utgår ifrån artikelmaterialet. Val av intervjupersoner har varit ett så kallat bekvämlighetsurval utifrån tillgänglighet och geografisk närhet (Esaiasson et al, 2007). Den ena intervjun har gjorts med en journalist som har arbetat mer än femton år på Aftonbladet och den andra med en socialsekreterare som i mer än femton år har arbetat på socialtjänsten med barn och ungdomar. Detta strategiska personurval baserar sig på min egen uppfattning att en journalist och skribent som har arbetat en längre tid på Aftonbladet torde ha goda förutsättningar att uttala sig om hur tidningens rapportering av socialtjänstens arbete har sett ut under årens lopp. Likaså kändes det relevant för uppsatsen att intervju en socialsekreterare som arbetar med barn och ungdomar då en sådan person med stor sannolikhet har kommit i kontakt med rådande mediebilder i sin yrkesutövning. Intervjuerna har båda tagit ca 45 minuter. Den ena intervjun har utförts på intervjupersonens arbetsplats och den andra på ett kafé med möjlighet att sitta avskilt.

Intervjuerna har varit av semistrukturerad art och skett utifrån en intervjuguide (se bilaga 2.) Följdfrågor och spontana frågor har även tillkommit varför de enskilda intervjusituationerna har varierat något. Repstad (1999) menar att intervjufrågor kan ändras utan att intervjuerna behöver vara jämförbara sinsemellan. En semistrukturerad intervju går ofta till på detta sätt, att en intervjuare har en uppsättning frågor eller ett frågeschema där bland annat ordningen på frågorna kan variera. Intervjuaren har även ett visst utrymme att ställa uppföljningsfrågor till det som uppfattas som viktiga svar vilket ses som en vinst med metoden (Bryman, 2006). För att underlätta vid det analysarbetet samt fånga språkliga nyanser har de båda intervjuerna transkriberats ordagrant.

4.3 Kvalitativ innehållsanalys

Enligt Bryman (2006) är den kvalitativt inriktade innehållsanalysen sannolikt den vanligast förekommande metoden när det gäller kvalitativ analys av dokument som exempelvis kan utgöras av dagstidningar, tidskrifter, TV-program och andra massmediala produkter varför denna metod har använts vid analysarbetet av textmaterialet innan den mer för-

djupande huvudmetoden kritisk diskursanalys har applicerats. Enligt Esaiasson et al. (2007) kännetecknas den kvalitativa innehållsanalysen av att den syftar till att ta fram det väsentliga innehållet i en text. Detta görs genom att noggrant studera textens olika delar, helheten, kontexten som texten ingår i och hur dessa faktorer hör ihop med varandra. Denna metod har vissa fördelar jämfört med exempelvis den kvantitativt inriktade innehållsanalysen på så vis att man granskar helheten vilken i regel är något helt annat än summan av delarna och att man genom intensiv och grundlig läsning av texten kan få tillgång till textens verkliga innehåll vilket ofta döljer sig under ytan (Esaiasson, et al, 2007). Den kvalitativa innehållsanalysen kan delas in i två olika klasser av textanalytiska frågeställningar: frågeställningar som handlar om att systematisera innehållet i den aktuella texten och frågeställningar som handlar om att kritiskt granska innehållet i texten. Tillsammans med den idékritiska- och den ideologikritiska analysen ingår den kritiska diskursanalysen i den senare kategorin (ibid.).

4.4 Kritisk diskursanalys

Nyhetsartiklarna, min empiri, analyseras utifrån en kritisk diskursanalys. Analysen av en kommunikativ händelse, såsom en nyhetsartikel innebär att man tittar på diskurser och genrer som betonas i produktionen och konsumtionen av texten (den diskursiva praktiken nivå) Man granskar även dess lingvistiska uppbyggnad (textnivå) samt överväger huruvida den diskursiva praktiken reproducerar eller omstrukturerar den existerande diskursordningen, och vilka konsekvenser det har för den bredare sociala praktiken (den sociala praktikens nivå). Textanalysen koncentrerar sig på formella drag hos texten, inklusive vokabulär, grammatik och sammanhang mellan satser som konstruerar diskurser och genrer lingvistiskt (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Utifrån en diskursanalytisk hållning kan man ställa sig en rad frågor såsom: På vilka olika sätt talas och berättas det om verkligheten? Vilka versioner kan skönjas och på vilket sätt står dessa i relation till varandra? Undersöker man en så kallad diskursiv kamp försöker man förstå hur olika sätt att tala om verkligheten kämpar om att nå dominans på fältet. Diskurser är inte bara vad som sägs i olika sammanhang utan också vad som gör det möjligt att säga det (Börjesson & Palmblad, 2007).

Diskursanalys är en metod som ingår i den kvalitativa forskningsskolan. Kvalitativa studier kännetecknas av att tonvikten oftare läggs vid ord än vid kvantifiering vid insamling och analys av data. I linje med den hermeneutiska skolan är den kvalitativa forskningsstrategin också av en induktiv, tolkande och konstruktionistisk art (Bryman, 2006). Den kvalitativt orienterade forskaren fokuserar på att försöka förstå beteenden, åsikter och värderingar utifrån den kontext där undersökningen genomförs, till skillnad från den kvantitativa forskaren som strävar efter att mäta och beskriva ett fenomen utifrån siffror och statistik (May, 2001). Utifrån metodlitteraturen anser jag att metoden kritisk diskursanalys kombinerat med kvalitativa intervjuer är välvald för ämnet och syftet med uppsatsen. Intressefokus för uppsatsen är hur/på vilket sätt man i media beskriver socialtjänstens arbete med barn och unga och därmed även vilken kunskaps- och verklighetsbild som förmedlas. Jag är inte intresserad av att försöka mäta eller undersöka förekomsten av ett fenomen på statistisk grund, exempelvis hur många i en population som är negativt, respektive positivt inställda till socialtjänsten vilket hade motiverat en mer kvantitativ forskningsansats.

4.5 Etiska hänsynstaganden

Som forskare är det alltid viktigt att anlägga ett etiskt förhållningssätt under arbetsprocessen och väga nyttan med forskningen mot viktiga etiska grundprinciper. Under uppsatsarbetet har dessa principer aktualiserats främst i samband med de båda intervjuerna. Viktiga etiska riktlinjer är de fyra kraven: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* samt *nyttjandekravet*. Informationskravet innebär att forskaren ska informera uppgiftslämnare och undersökningsdeltagare om deras uppgift i projektet, om att deltagandet är frivilligt och att de har rätt att avbryta sin medverkan (Vetenskapsrådet, 2002). Samtyckeskravet innebär att personer som medverkar i en undersökning måste ha givit sitt samtycke till detta. Vidare är det viktigt att intervjupersonerna ska kunna avbryta sin medverkan och dra tillbaka sitt samtycke om de så önskar och därvid inte utsätts för någon form av påtryckning eller påverkan (ibid.). Konfidentialitetskravet betyder att alla uppgifter om de medverkande som är av känslig karaktär ska hållas hemliga och att inga enskilda människor ska kunna identifieras av utomstående (ibid.). Nyttjandekravet innebär att det insamlade materialet inte får användas till annat än forskningssyften och får därmed inte användas eller utlånas exempelvis för kommersiellt syfte (ibid.). Information

om detta har lämnats till intervjupersonerna såväl muntligen via telefon samt vid intervju-tillfället där det även lämnades ut ett informationsbrev som berörde dessa aspekter (se bilaga 1.).

4.6 Metodologiska reflektioner

Diskursanalys öppnar upp för användande av olika sorters material där inget material an-ses mer tillförlitligt än något annat. Ska man göra en språklig diskursanalys är en statlig offentlig utredning därmed varken mer sann eller rätt att använda sig av än exempelvis material från en veckotidning (Börjesson & Palmblad, 2007). När man använder diskurs-analys får man således en bredare bild då man är mer öppen för olika typer av material och för att man även reflekterar över sin egen undersökningsdesign, vad man har valt bort att studera, vad som har uteslutits och vad uppsatsens kontextualisering har för betydelse för det man ser (ibid.). Diskursanalysen fokuserar på såväl frågor om vad som innefattas som vad som utesluts, vilket kan ses som en styrka jämfört med andra metoder som ten-derar att missa den senare aspekten.

Enligt Aspers (2007) är en av nackdelarna med att göra en diskursanalys att när man en-bart utgår ifrån text eller bild lämnar det ett stort utrymme för forskarens tolkning och godtycke. Aspers menar att forskarens tolkning är väsensskild från aktörernas egen syn på saken och att det därmed saknas en koppling till aktörernas mening. Jag kan absolut hålla med den kritiken att det kan vara begränsande och endimensionellt att enbart utgå ifrån text, jämfört med att kombinera textanalys med/enbart utgå ifrån intervjumaterial. Därför känns det som att den valda metoden att kombinera diskursanalys med två kvalita-tiva intervjuer med en socialsekreterare och kanske en journalist i synnerhet, gör att även aktörsperspektivet tas upp .

Aspers kritik överensstämmer också med kritiken med kvalitativ forskning i stort, att den tenderar att bli alltför impressionistisk och subjektiv. På grund av dess jämförelsevis ostrukturerade karaktär där forskarens egna intressen och val av inriktning får ta stor plats har kvalitativa forskningsresultat ofta kritiserats för att vara svåra att replikera och att ge-neralisera utanför den situation där de har studerats (Bryman, 2006). En ofrånkomlig risk är därmed att jag som forskare utifrån min egen förförståelse tolkar in och analyserar

textmaterialet på ett sätt som inte överensstämmer med författarens åsikter/syfte med texten. Jag antar att detta även kan tänkas gälla för min studie eftersom den bygger på mitt strategiska urval, förförståelse och tolkning kan den vara svår att generalisera och replikera.

5. Resultat och analys

I denna del av uppsatsen kommer de valda nyhetsartiklarna att analyseras och integreras utifrån Faircloughs modell samt intervjupersonernas svar. Avsikten med denna integrering är att undvika att först redovisa alla nyhetsartiklarna och därefter redogöra för intervjupersonernas svar separat utan att istället låta dessa komma in där det finns naturliga kopplingar till artikelmaterialen. Av utrymmesskäl är inte hela artiklarna bifogade. För läsaren som är intresserad av att studera artiklarna i dess helhet återfinns artikelrubrikerna samt medföljande internethänvisning i referenslistan.

5.1 Teman och målgrupp

Utan att gå in på varje artikel på detaljnivå men för att ändå ge en översiktlig bild över artiklarnas innehåll i stort följer här en lista över fördelningen av teman och målgrupper som artiklarna tar upp:

2009: Unga lagöverträdare- barn och ungdom

2008:LVU-ungdom

2007: Utredning-barn ungdom

2006: Familjehemsplacering- barn

2005: Familjehemsplacering- barn

2004: LVU/ Familjehemsplacering - ungdom

2003: LVU- barn

2002: Utredning- barn och ungdom

2001: Familjehemsplacering- barn

2000: LVU/familjehemsplacering- barn och ungdom

1999: Familjehemsplacering- barn och ungdom

1998: Vårdnadsutredning- barn och ungdom

1997: Utredning- barn

1996: Anmälningsskyldighet/samarbete mellan socialtjänsten och skolan- barn och ungdomar

1995: Familjehemsplacering- barn och ungdomar

Utifrån listan framgår att åtta av nyhetsartiklarna handlar om både barn och ungdom, två artiklar handlar bara om ungdom och fem artiklar handlar bara om barn. Det vanligast

förekommande temat för artiklarna är familjehemsplacering, vilket förekommer i sju av artiklarna. I intervjun med journalisten betonas att det är sällan som Aftonbladet skriver om omhändertagande av barn:

IP: Vi avstår ju ofta ifrån.. i 9 fall av 10.. om inte 99 fall av 100 att skriva om omhändertagande av barn..

M: Okej...mm..

IP.. därför att det är ett personligt lidande..

M: Mmm..

IP: Och jag menar att den ena parten hävdar då.. att det här.. är omständigheter som är fel.. att dom har omhändertagit barnet.. Men... på grund av sekretesslagstiftningen kan vi inte gå in och se varför egentligen barnet omhändertagits..

Av de femton artiklar som har studerats i den här uppsatsen förekommer tvångsomhändertagande/ LVU som tema i fyra artiklar. Tre artiklar berör temat utredning (undantaget vårdnadsutredning men utredningar som kan leda till insats såsom placering eller omhändertagande). En artikel handlar om unga lagöverträdare, en artikel handlar om vårdnadsutredningar och en artikel handlar om anmälningsplikten. (Som synes innehåller även vissa artiklar mer än ett tema). Det är svårt att utifrån de valda artiklarna dra några generella slutsatser kring om det i Aftonbladets nyhetsrapportering av socialtjänstens arbete med barn och unga finns någon särskild preferens för ett visst tema. Detta eftersom man inte kan utesluta att resultatet påverkats av det strategiska urvalet. Exempelvis är det bara i en av de selekterade artiklarna (artikeln från 2008) som det står någonting om behandlingshem och då berörs det mycket kort att den omhändertagne pojken varit placerad vid både utrednings- och behandlingshem. I ett tidigare skede av urvalsprocessen fanns det även med en artikel från 2007 som handlade om en ungdom som vårdades enligt LVU på ett behandlingshem. Denna artikel valdes dock bort till förmån för en artikel från det aktuella året som handlade om Vetlandafallet. Utifrån artikelsökningen har det överhuvudtaget återfunnits få artiklar som handlar om barn och ungdomar som placerats på behandlingshem jämförd med andra teman som presenterats såsom exempelvis utredningar eller familjehemsplacering.

5.2 Diskurser

I linje med Börjesson och Palmblads (2007) definition av diskurser som ett bestämt sätt att tala om och förstå världen kan man utifrån nyhetsartiklarna urskilja flera olika diskurser eller delar av samma diskursordning kring hur Aftonbladet skriver om socialtjänstens arbete med barn och unga. Som jag ser det speglar och kan nyhetsartiklarna indelas i fem mindre diskurser där tre av dem ingår i samma större diskurs. En av de mindre diskurserna går ut på att socialtjänsten gör för mycket/för stort intrång i människors liv. Denna diskurs ingår i en större diskurs med en negativ syn på socialtjänsten som porträtteras som en tveksam verksamhet som gör ett dåligt arbete. En annan mindre och kontrasterande diskurs som samtidigt ingår i samma större diskurs går ut på att socialtjänsten är för passiv/ingriper för lite som när det exempelvis inkommer anmälan om missförhållande. Den sista diskursen som ingår i samma större diskurs är att socialtjänsten varken gör för mycket eller för lite men gör fel/ begår andra misstag, exempelvis genom att utreda för länge eller på fel sätt. Den fjärde diskursen är att socialtjänsten är en legitim verksamhet som gör ett bra arbete och den sista neutrala diskursen går ut på att socialtjänsten varken gör ett bra eller dåligt arbete. Så här såg fördelningen ut när artiklarna från varje år delades in i de olika diskurserna (ibland passar nyhetsartiklarna in på mer än en diskurs):

Socialtjänsten gör inte ett bra arbete/negativ syn på socialtjänsten:

Socialtjänsten gör för lite: 1996, 1997, 2002, 2003, 2007, 2009

Socialtjänsten gör för mycket: 1995, 2005, 2008

Socialtjänsten gör fel/begår andra misstag: 1998, 1999, 2000, 2001, 2006

Socialtjänsten gör varken ett bra eller dåligt arbete/neutral syn på socialtjänsten: 2004

Socialtjänsten gör ett bra arbete/positiv syn på socialtjänsten: 1996

Dessa resultat tycks stämma ganska väl överens med de brittiska resultaten i studien av Misener och Reid (2001) som visade att bilden av socialt arbete i brittiska tidningar var övervägande negativ då ca 30 % av artiklarna skattades som klart negativa och ca 13 % skattades positivt och när enbart artiklarnas rubriker studerades visade endast 20 % av rubrikerna en positiv bild och 80 % en negativ bild och ingen rubrik skattades som neutral (ibid.).

Utifrån indelningen efter diskurs och artiklarnas årtal framträder inget mönster förutom möjligtvis att artiklarna mellan 1998-2001 kan alla sägas ingå i diskursen socialtjänsten gör fel/begår andra misstag. Troligt är att den höga andelen nyhetsartiklar som delats in i en negativ diskurs kan förklaras av att de alla hämtats ifrån en rikstäckande nyhetstidning då Lundströms studie (2004) samt annan tidigare forskning pekar mot att lokaltidningar skriver mindre negativt om socialtjänsten jämfört med rikstäckande nyhetspress.

5.3 Socialtjänsten gör för lite

I artikeln från 2009 som ryms inom diskursen socialtjänsten gör för lite kan man läsa följande under underrubriken ”En katastrof”;

”Personer under 15 år får polisen inte utreda utan ärendet ska lämnas till socialtjänsten. – Men i det här fallet är det en katastrof. Socialen gör inte tillräckligt. Det är helt oförlåtligt hur de bara låter det fortsätta säger närpolisen Kenth Almroth.”

I artikeln från 2007 som handlar om Vetlandafallet kritiseras socialtjänstens brist på handlingskraft redan i huvudrubriken;

”Chefen: Jag vill be flickan om ursäkt
- Våldtogs av sin psyksjuka pappa- Socialtjänsten agerade inte”

Vidare i samma artikel står att läsa:

”Göteson konstaterar att det var ett stort misstag att inte starta en utredning om hur flickan hade det hos sin pappa”.

Det finns några gemensamma drag i artiklarna såsom att de båda levererar en högst explicit kritik mot socialtjänstens brist på handlingskraft som involverade politiker och tjänstemän själva tycks hålla med om. I slutet på den första artikeln som utifrån polisens perspektiv propagerar för en lagändring där polisen ska ta över socialtjänstens ansvar för de unga lagöverträdarna följer en forskares motargument. Detta expertutlåtande menar att det är bättre för de unga lagöverträdarna att överlämnas till socialtjänsten men att socialtjänsten i det här specifika fallet inte tagit sitt ansvar. Därefter bemöts detta av Linköpings ordförande i socialnämnden som beskrivs som ”självkritisk” över hanteringen och lovar att ”genast sätta press på tjänstemännen att ta tag i problemet”. I slutet av artikel kommer en faktaruta med statistik över unga som begår brott och en lista med datum och

tillbud som involverar unga lagöverträdare. Artikeln som handlar om Vetlandafallet innehåller också en underrubrik ”Fakta/Fallet” där det istället står en kortare resumé över fallet. I artikeln citeras också socialchefen som under en presskonferens gått ut med en offentlig ursäkt.

Huvudrubriken i artikeln från 2002 är en ordlek med uttrycket ”Mamma, Pappa, Barn” där barn har bytts ut mot ”sprit”, följt av uppmaningen ”Utred mindre- gör mer”.

I artikeln skrivs det om hur Thomas Lindstein, professor i socialt arbete skulle vilja förändra socialtjänsten;

”Han vill se en mer praktisk och handlingskraftig socialtjänst som med snabba insatser skulle kunna hjälpa alla barn som växer upp med till exempel missbrukande föräldrar”.

Längre ner i artikeln efter en rad olika förslag på förändringar står det:

”så blir socialtjänsten effektivare och billigare och visar människor mer respekt”.

Om man utifrån dessa citat funderar på hur bilden av socialtjänsten ser ut innan föreslagna förändringar har implementerats framträder en bild av en i viss mån opraktisk, passiv, ineffektiv och dyr myndighet som brister i respekten gentemot dess klienter. Ingenstans i artikeln står det om någonting som är bra eller välfungerande med socialtjänsten idag.

5.4 Socialtjänsten gör för mycket

Titeln på uppsatsen är hämtad från huvudrubriken till nyhetsartikeln från 1995 som ställer frågan ”Vet socialen bättre än mormor?” Rubriken är sensationsskapande och kanske något kontroversiell. Påstår sig socialtjänsten veta bättre än kloka mormödrar - i vilken fråga då? Artikeln handlar om morföräldrar som protesterar mot att de inte får vårdnaden om sina barnbarn som har omhändertagits av socialtjänsten och placeras i utomstående fosterhem. Artikeln med sina starka ordval är kanske det tydligaste exemplet från diskursen socialtjänsten gör för mycket;

”Ruby Harrold- Claesson, familjerättsjurist: -Socialtjänsten ägnar sig åt maktutövning som ibland går över i kvalificerad mobbning.”

”Hon hävdar att 90 procent av tvångsomhändertagandena är onödiga och felaktiga”.

”I ett civiliserat samhälle ska inte sådana här rättsövergrepp få förekomma.”

I artikeln jämförs den svenska socialtjänsten med motsvarande myndighet i Frankrike och slår fast att socialtjänsten bryter mot den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Ett av artikelns starkaste påståenden som styrker tesen att socialtjänsten gör för mycket är att ”i Sverige är barnen i första hand samhällets barn”. Kritiken i artikeln förs även på ett mer strukturellt plan där den intervjuade juristen argumenterar för att ”den svenska regeringen måste gå in och stävja socialtjänstens rättsövergrepp”, vilket ger känslan av socialtjänsten inte bara kritiserar utifrån fallen med morföräldrarna utan kanske även på ett högre plan som en tveksam/illegitim samhällsinstitution.

Ett annat exempel från diskursen socialtjänsten gör för mycket återfinns i nyhetsartikeln från 2008 som handlar om en pojke som tvångsomhändertagits enligt LVU;

”var för tjock- fick inte bo med mamma
-Tvångshämtades – gick upp 20 kilo till”

”Han är varken kriminell eller missbrukare. Ändå tvångsplacerades Morgan Ekelund i familjehem. Han var för fet för att bo med sin mamma.”

”Morgan blev tvångsomhändertagen för att han var för tjock. Det var hans mammas fel att han vägde 128 kilo. Dessutom slog socialtjänsten fast att mamma LO inte gav sin son tillräckligt med stöd”.

”Ikväll visar Kalla fakta familjens kamp mot myndigheterna”.

”Livet känns lite lättare nu. Men de kommer aldrig att glömma: - Jag har blivit bestulen på över två år med mitt barn, säger Lo.”

Utifrån det första citatet i artikeln kan man som läsare få en något förvrängd uppfattning om på vilka grunder socialtjänsten kan fatta beslut om att omhänderta ett barn eller en ungdom enligt LVU. Det framstår nästan som att kriminalitet eller missbruk hos den underårige är de enda skälen till att ett omhändertagande aktualiseras. I citatet längre ner i artikeln står det svart på vitt att Morgan blev tvångsomhändertagen för att han var för tjock, i meningen efter står det som ett tillägg att socialtjänsten ”dessutom” slagit fast att mamma LO inte gav sin son tillräckligt med stöd. Ingenstans i artikeln står det att om-

sorgssvikt eller brister i hemmiljön kan utgöra grund för ett LVU vilket torde ha varit det egentliga skälet till omhändertagandet. Om man ser till de två senare citaten är de känsloladdade och för tankarna till en slags krigsdiskurs där familjen som är offer för en ”kamp mot myndigheterna” som inte bara är onda som ”tvångshämtar” tjocka barn utan dessutom tjuvaktiga som har ”bestulit” mamman på tid tillsammans med sin son. Den här artikeln är lite extra intressant då den intervjuade socialsekreteraren tog upp fallet som ett typexempel där hon anser att journalister i sin nyhetsrapportering saknar tillräcklig med kunskap om socialtjänstens arbete vilket även sammanfaller med vad Young (1979) menar är ett generellt problem inom media.

IP: Sen är det ju inte så..det borde ju vara så att dem som är journalister.. borde sätta sig in mer i.. själva lagstiftningen.. kring.. till exempel om det är SOL eller LVU.. vilka kriterier som gäller för att man.. när man.. placerar ett barn så att säga va.. jag kan ta ett exempel om den här gossen som var kraftig överviktig och som.. sattes i familjehem.. jag vet inte om det var i tomelilla.. eller det var.. någonting sånt..

M: Jaa.. just det..

IP: och mamma gick ut till media och sa att han..han satt där för att han var för tjock.. och det.. det är helt fel alltså.. det är.. dom kriterierna för ett LVU.. är mycket mycket.. alltså.. mer allvarliga.. eh.. så det klart att han var kraftigt överviktig.. men det naturligtvis finns det annat.. domstolen det vill säga länsrätten.. tar inte ett sånt mål om det inte finns.. det är av en allvarligare karaktär.

Lundström (2004) skriver att det vanligast förekommande temat när pressen kritiserar socialt arbete med utsatta barn är ”när det sociala arbetet trampar på individen” vilket ofta tar sig formen av reportage som utgår ifrån enskilda människors utsatthet med tydliga offer och antagonister (ibid.). Detta tema anser jag har återkommit i ett flertal av de artiklar som har granskats i denna studie men framkommer kanske allra tydligast i denna artikel samt artiklarna från 2005 och 2007.

5.5 Socialtjänsten gör fel/begår andra misstag

Artikeln från 2006 med rubriken "Porrsurfare fick hand om fosterflicka - 52-åringen misstänks för sexövergrepp mot barnet " exemplifierar diskursen socialtjänsten gör varken för mycket eller för lite men begår andra misstag. Socialtjänsten kritiseras för att inte ha känt till att mannen i familjehemmet avskedats från sitt tidigare arbete på

grund av porrsurfande då de i sin utredning inför placeringen inte tagit referenser från mannens tidigare arbete:

”Han är förvånad över att socialtjänsten inte tog referenser från tidigare arbetsgivare innan ett barn placerades i mannens familj. Det är klart att man funderar om man hade kunnat förebygga det här senare brottet på något sätt”

I artikel finns även med viss lösryckt information såsom meningen ”Enligt ett dokument som Aftonbladet tagit del av var socialsekreteraren irriterad på att lokaltidningen skrivit om fallet.” Meningen som känns märkligt inkastad mitt i artikeln varken kommenteras eller följs upp ytterligare. Man kan bara spekulera över syftet med meningen om den ska utgöra ett styrkande argument för att socialtjänsten har någonting att dölja/själva är missnöjda över hur de hanterat fallet. I slutet på artikeln under underrubriken ”Flyttad fem gånger” står följande: ”En av anledningarna till att Lina tvångsomhändertogs var för att föräldrarna ansågs ha flera bostäder. Sedan socialtjänsten tog över har Lina flyttat fem gånger”. Dessa meningar som innehåller element av diskursen socialtjänsten gör för mycket förbryllar mer än vad de klarifierar. Måhända fanns det kanske något stackars föräldrapar som satt och vred sina händer efter att ha läst artikeln och funderade på om de borde sälja sitt sommartorp?

5.6 Neutral och positiv diskurs kring socialtjänstens arbete med barn och unga

Artikeln från 2004 med rubriken ”Socialen gynnar pojkarna” är den enda artikeln som kan sägas tillhöra en neutral diskurs kring nyhetsrapporteringen av socialtjänstens arbete med barn och unga. Artikeln är avsevärt mycket kortare än samtliga artiklar som presenterats hittills och redogör för en rapport av Socialstyrelsen som har granskat socialtjänsten ur ett jämställdhetsperspektiv. Slutsatserna som artikeln presenterar är korta statistik- och faktapåståenden såsom att:

”Rapporten visar att könet har betydelse redan hos barn för vilken hjälp man får av socialtjänsten”.

”Man ingriper mot flickor när det gäller aktiv sexualitet men inte mot pojkar, säger utredaren Petra Ullmanen.”

”Pojkar får fler insatser än flickor.”

Artikeln är just en neutral presentation av några faktapåståenden då inte ett enda av påståendena kommenteras. Det står visserligen i rubriken att ”socialen gynnar pojkarna” men ingenstans sker det en värdering av det eller något annat påstående i artikeln, om det är bra eller dåligt eller anmärkningsvärt att socialtjänsten gynnar pojkarna eller att aktiv sexualitet leder till ingripande mot flickor men inte mot pojkar.

Det enda exemplet jag har funnit på en positiv diskurs kring socialtjänstens arbete med barn och unga återfinns i artikeln från 1996. Artikeln handlar om anmälningsplikten samt skolan och socialtjänstens samarbete vid misstanke om att barn far illa. I slutet av artikeln ges ett exempel på ett fall där en elev farit illa och skolan inte har rapporterat vidare till socialtjänsten vilket resulterat i negativa konsekvenser för både barnet och skolan. Därefter kommer ytterligare ett exempel under underrubriken ”Erik fick hjälp”:

”Eriks mamma är missbrukare. Det svåra för honom är att mamman inte finns i hans liv. När han var 7 år flyttar socialtjänsten honom till morföräldrarna. När Erik är 10 år kopplas psykolog in. Han får stort stöd av lärare och morföräldrar och har blivit lugnare. KOMMENTAR: Här har socialtjänsten och skolan lyckats i sitt samarbete”

I artikeln står även följande: ”Istället för att koppla in sociala myndigheterna försöker skolorna lösa problemen själva. Trots att det är socialnämnden som har huvudansvaret för att utreda och bistå barn som far illa.”

Detta kan möjligen tolkas som ytterligare ett bidrag till en positiv diskurs på så sätt att det är ett påstående som legitimerar sociala myndigheters arbete, att de gör rätt som omhändertar och utreder när barn misstänks fara illa för att det är deras institutionaliserade samhällsfunktion. Ordvalet ”bistå” för även med sig positiva associationer och för tankarna till synonymer som att ”hjälpa” och ”stödja”.

5.7 Text

Artiklarnas lingvistiska egenskaper har i stor utsträckning redan berörts när exempel från de olika diskurserna har presenterats. Ska man sammanfatta vilket vokabulär som används i artiklarna som sorterats in under den större diskursen socialtjänsten gör inte ett bra arbete/negativ syn på socialtjänsten hittar man bland annat följande: *socialen, miss-tag, myndighetsfolket, ansvar, skyldighet, självkritisk, rädda för att begå tjänstefel, oför-*

låtligt, skarp kritik, brustit i vår hantering, inte skött vårt arbete, kritiken är befogad, socialen har hela tiden valt att avvakta, socialtjänsten agerade inte, socialen gör inte tillräckligt, maktutövning, kvalificerad mobbning, rättsövergrepp, kränkningar av människors familje- och privatliv, tjuvhåller barn, kamp mot myndigheterna, socialtjänstens agerande mycket upprörande, bryter både mot svensk lag och mot Europakonventionen, döljer sig bakom sekretesslagen.

Utifrån den artikel som sorterats in i en neutral diskurs om socialtjänstens arbete med barn och unga går det inte att plocka ut exempel på något särskilt vokabulär. Detta eftersom artikeln bedömts som neutral snarast utifrån en frånvaro av såväl negativa som positivt värdeladdade ord och meningar. Likaså kan man inte säga särskilt mycket om vokabulär i artikeln från 1996 som sorterats in i en positiv diskurs om socialtjänstens arbete med barn och unga: *Här har socialtjänsten och skolan lyckats i sitt samarbete, bistå.*

Gemensamt för ett flertal av de femton nyhetsartiklarna är att det i huvudrubriken används sensationsladdade ordval som skulle kunna hänföras till en kvällstidningsgenre där man snabbt vill väcka läsarnas intresse. Exempel på kreativa ordkonstellationer som dyker upp i nyhetsartiklarna syns bland annat i huvudrubriken till artikeln från 2007. Där används den nedkortade benämningen ”psyksjuka” istället för tex. ”psykiskt sjuka”. Längre ner i samma artikel använder sig skribenten av en mer vetenskaplig språkgenre när hon skriver ”rättspsykiatriskvård” istället för något lika sensationsladdat såsom ”psykvård”. Ett annat exempel på dylik språkanvändning framträder i artikeln från 2006 där det i huvudrubriken står att 52-åringen misstänks för ”sexövergrepp” mot barnet. Lite senare i artikeln används det kanske mer korrekta begreppet ”sexuella övergrepp” från en mer vetenskaplig språkgenre. Ytterligare ett exempel framkommer i artikeln från 2008 om den överviktiga pojken som enligt huvudrubriken ”tvångshämtades”. Detta stämmer visserligen men ett mindre sensationsladdat sätt att beskriva händelseförloppet hade varit att skriva att pojken omhändertogs enligt LVU. I huvudrubrikerna på fyra artiklar (1995, 1997, 2000, 2004) används ordvalet ”socialen” istället för ”socialtjänsten”, däribland i artikeln från 1997;

- ” Mamma häktas idag för mord på sin ettåring
- Socialen: Rätt att låta barnet bo kvar hos henne”

En möjlig förklaring är att "socialen" kan uppfattas som mer negativt klingande än "socialtjänsten" och används för att befästa den negativa diskursen kring socialtjänstens arbete med barn och ungdomar. (Man kan utifrån detta påstående argumentera för att artikeln från 2004 har viss tendens mot den negativa istället för den neutrala diskursen, då huvudrubriken innehåller ordvalet "socialen") Man kan även se användandet av "socialen" som ett sätt för kvällstidningen att närma sig sin publik genom att använda ett ordval som stämmer överens med gemene mans sätt att uttrycka sig. Fairclough (1995) menar att tidningars användande av så kallat "colloquial vocabulary" som på svenska ungefär betyder "informellt vokabulär"/ "talspråk" har både idémässiga och interpersonella funktioner då det dels ritar upp en viss representation av den sociala verkligheten samtidigt som tidningen genom att använda ett sådant språkbruk implicit vill markera en samhörighet och solidaritet med publiken som utgörs av "vanligt folk". Man kan se detta som att kvällstidningen översätter en formell diskurs "socialtjänsten" till en informell diskurs "socialen" för att den ska tilltala en viss publik (ibid.).

Vidare i artikeln från 1997 står följande citat:

"Att den 33-åriga kvinnan sedan år tillbaka levde i ett tungt narkotikamissbruk fann inte myndighetsfolket som tillräcklig orsak för att flytta barnet."

Den något ovanliga och patosladdade ordkonstruktionen "myndighetsfolket" ger associationer till att det råder ett stort avstånd mellan personerna som idkar myndighetsutövning och "det vanliga folket". Under underrubriken: "Flickan kan ha varit döende" står följande:

"Mycket tyder på att barnet redan då var döende och att moderns samtal var ett rop på hjälp. Men, socialen valde att avvakta".

Från artikelns huvudrubrik till meningen "men socialen valde att avvakta" (som återkommer på två ställen i texten) framställs socialtjänsten nästan som medskyldiga till mordet på flickan då representanterna från myndigheten trots anmälningar, och moderns "rop på hjälp" aktivt valt att avvakta och dessutom utifrån hur citatet placerats i huvudrubriken inte verkar skämmas över eller visa sig ångerfulla över att inte ha agerat. Nu är det delvis svårt att analysera citat, eftersom man inte har en aning om vad som egentligen har

sagts av den intervjuade socialchefen, om citatet är taget ur sin helhet eller är ett utklipp ur en mening. Det kan dock tänkas att det hade fått en helt annan klang om citatet i sin helhet exempelvis hade varit ”utifrån den information vi hade, var det rätt att låta barnet bo kvar hos henne”. Denna artikel kan anses utgöra ett exempel på vad Franklin och Parton (1991) beskriver som att media tycks utgå ifrån antagandet att socialarbetarna som varit i kontakt med familjen bör anses lika skyldiga till barnets död som den faktiska gärningsmannen (ibid.). Även om modern säkert också är ett offer på många sätt ligger inte fokus på vad hemskt det är att hon har slagit ihjäl sitt barn utan snarare på vad hemskt det är att socialtjänsten inte uppfattade hennes hjälprop och förhindrade händelsen.

Bilden av visst språkbruk och en särskild kvällstidningsgenre kom även upp under intervjun med socialsekreteraren;

M: Vad tänker du om?.. ser du någon skillnad i hur olika media skildrar socialtjänstens arbete med barn och unga. ... om du jämför kanske dags- och kvällspress.. eller lokalpress.. nationell press..

IP: Jaa.. det tror jag.. det är mer hafsigt gjort i kvällspressen.. dom är mer ute efter.. det här sensationella.. en rikstidning... kanske är mer ingående.. skapar debattartiklar..till exempel sydsvenskan hade någon serie.. om institutionsplacerade ungdomar.. och sen så.. nästa gång.. kanske det handlade om den enskilde som hade hamnat där.. och.. sen tredje gången var det socialtjänsten.. så att det tycker jag absolut.. att det är skillnad..

5.8 Diskursiv praktik

Fairclough (1995) menar att en institutions ekonomiska intressen är en viktig faktor för att förstå dess praktik och texter. Ett exempel på detta är den intensivt tävlingsinriktade och konkurrensladdade miljö som tidningar arbetar inom vilken i sin tur formar mediepraktiken och dess texter. Pressen tillsammans med kommersiell nyhetssändning utgör vinstdrivande organisationer som tjänar pengar på att sälja publik till annonsörer, vilket görs genom att till minsta möjliga kostnad åstadkomma högsta möjliga läsar-, lyssnar- eller tittarsiffor. Medietexter och program är således symboliska kulturella företeelser, producerade i en kulturindustri som söker vinst inom en viss marknad, vilket också gör dem mycket känsliga för effekterna av det kommersiella trycket och fluktuationer inom den marknaden (ibid.). Under intervjun satte socialsekreteraren kvällstidningsgenren i

samband med media som en vinstdrivande institution i kontrast till socialtjänsten som är en offentlig ickevinstdrivande organisation:

IP: Det är ju som artiklarna inom psykiatrin.. tillexempel.. som skådespelerskan som tog sitt liv.. Johanna Sällström.. till exempel.. ”släpptes ut på permission...” det går ut mycket på att sätta dit.. istället för.. att belysa.. jag tror nog att.. dom skulle kunna.. alltså.. göra på ett annat sätt.. media..

M: Vad tror du att det beror på.. att man ska sätta dit? Har du någon teori?

IP: Man vill ju skapa sensation.. och kanske sälja.. höja säljarsiffrorna.. det är mycket business.. här finns ju ingen business.. hade vi varit ett bolag hade vi ju gått i konkurs för länge sen..

Under intervjun med journalisten tas tendensen upp att media i stor utsträckning fokuserar på dåliga nyheter vilket stämmer överens med vad Franklin och Parton (1991) beskriver som att det inom västerländsk journalism råder en närmast besatthet av att skriva om dåliga nyheter .

M: Okej.. mmm..eh.. jag undrar om du.. vi kan börja här om du.. eh.. kan säga någonting lite allmänt om hur du tycker att socialtjänsten och dess arbete porträtteras i media.. och då tänker jag socialtjänsten i stort.

IP.. Och menar du socialtjänsten i kvällsmedia då eller?

M: eh.. jag tänker nog media.. all media.. bara så.. väldigt stort.

IP: Aah problemet, problemet.. alltså problemet när det gäller socialtjänstens arbete.. det är ju alltså.. det är ju inte riktigt... trendigt inom journalistiken idag kanske..eh att skriva om socialtjänstens arbete.. vilket är synd... alltså..för jag menar om man skulle lyfta fram allt bra som socialtjänsten gör.. nu blir det ju.. nu blir det när det är någonting negativt va.. det är lite av den regeln att.. inga nyheter är goda nyheter va.. jag menar alltså.. kommer det inte ut något nytt ifrån socialtjänsten.. så är allting okej va..

IP: Och... en annan som..en bra .. tyvärr blir det ofta när det är nåt uppmärksammat.. omhändertagande nåt felbeslut.. eller nåt annat som socialtjänstens arbete uppmärksammas.

M:..när jag har gjort min tidigare forskning.. då..inför den här uppsatsen... så har man sett vissa tendenser.. att om man tittar på nationell press.. att det är mer negativ rapportering.. om man tittar nationellt jämfört med om man tittar lokalt.. eh.. är det någonting du känner igen..eller?

IP: Nej men.. det är ju.. ja.. det är väl rätt så naturligt.. det är återigen det här att.. för att det ska komma upp på nationell nivå.. va.. för att det ska bli intressant.. då måste det ha varit ett fel som har begåtts.. tyvärr..medan mer lokaltidningar kan rapportera om ”oj da så bra det fungerar här då”...men jag menar.. det finns inte utrymme för det i riksmidia..

Det senaste uttalandet går att koppla till Young som menar att den lokala pressen ofta har en slags lokal lojalitet vilket kan vara en förklaring till att lokalpressen oftare skriver positivt om sina lokala serviceinrättningar jämfört med nationell press (Young, 1979). Man skulle i journalistens svar kunna läsa mellan raderna att goda nyheter inte fångar allmänhetens intresse och säljer tillräckligt bra och att det är därför pressen hellre skriver om dåliga nyheter. På så sätt formas produktionen av nyhetsartiklar av mediekulturens trender. Påståendet stämmer också väl in på de artiklar jag har kommit i kontakt med under arbetet med nyhetsartiklarna. Av de analyserade nyhetsartiklar är det endast en artikel som tar upp en positiv aspekt av socialtjänstens arbete medan resterande, förutom en artikel som är neutral, fokuserar på socialtjänstens misstag.

Om man återvänder till artikeln från 2002 med rubriken: ”MAMMA, PAPPAN, SPRIT ”Utred mindre - och gör mer” är det lite intressant att det inte står vem som ska göra mer och utreda mindre utan att det tas för givet att läsaren ska förstå att det är socialtjänstens ansvar att utreda och agera i en familjebild som innefattar sprit. Winther Jørgensen och Phillips (2000) menar att analysen av en diskursiv praktik enligt Faircloughs modell fokuserar på hur textförfattare bygger på redan befintliga diskurser för att skapa en text och hur textmottagare också använder befintliga diskurser och genrer i sin konsumtion och tolkning av texten. Om man ser till den diskursiva praktikens nivå i den här texten så bygger den på befintliga diskurser kring att det är socialtjänstens ansvar att utreda och handla när barn riskerar att fara illa- som i en familj där det missbrukas alkohol. Man kan även argumentera för att Aftonbladet i rubriken bygger på och reproducerar den befintliga diskursen ”socialtjänsten gör för lite” och utgår ifrån att läsaren kommer att tolka texten utifrån den diskursen eftersom man inte skriver ut ”socialtjänsten”. På liknande sätt skulle man utifrån den diskursiva praktikens nivå kunna ifrågasätta slutsatsen att artikeln från 2004 ingår i en neutral diskurs. Kanske är artikeln inte alls neutral på så sätt att journalisten helt enkelt inte bryr sig om att värdera rapportens resultat då denne förlitar sig på

att textens mottagare utifrån en rådande feministisk genuskurs kommer att tolka resultaten som någonting negativt.

5.9 Social praktik

Utifrån de analyserade nyhetsartiklarna framträder en något dystert bild av medias rapportering av socialtjänstens arbete med barn och unga. Det mesta som skrivs tycks vara av en negativ karaktär och fokusera på vad man anser att socialtjänsten har gjort för misstag. Dock finner jag det svårt med undantag för att artiklarna mellan åren 1998-2001 kunde sorteras in under diskursen socialtjänsten gör fel/begår andra misstag att utifrån såväl mitt artikel- som intervjumaterial dra några större slutsatser kring huruvida rapporteringen skulle ha förändrats över tid:

Journalisten

IP: det har gått i trender.. går man längre tillbaka i tiden.. 70-80-talet så skrevs det betydligt mer om... socialtjänstens.. socialsekreterarnas arbete.. villkoren och.. etcetera..

M: Mer positivt då eller..?

IP: Ah.. inte.. inte nödvändigtvis positivt men... alltså...man bara skrev om hur dem arbetade va.. alltså neutralt..

M: Mmm..

IP: Jag kan nog tycka att det.. och det gäller inte bara oss.. jag kan nog tycka att det.. artiklarna med .. som om socialt ansvar förekommer lite mer än tidigare.. att.. tyvärr har lite av det.. det förekommer fortfarande.. tyvärr är det lite mindre av det..

M: Mmm..

IP: Och den typen av material i tidningarna.. överhuvudtaget.. och det gäller inte bara Aftonbladet..

M: Nej.. men hur menar du med socialt ansvar... var det det du var lite inne på.. 70-80-talet..?

IP: jag tror att man.. att man på en redaktion bestämmer sig för att.. för att gå igenom.. okej vi gör såna här grejer.. att man bestämmer sig för att göra en sån artikelserie.. att titta på ett antal omhändertagande av barn..och hur det har förändrats över tid och hur det påverkar barnen.. det är ju en typ.. det är ju en... artikelserie som kräver ett par månaders arbete minst.. alltså min känsla är.. vi har sånt material nu med.. min känsla är att det var lite populärare med sånt material i början på 90-talet..

Socialsekreteraren

M: Jag tänker lite om man ser till den här bilden.. om man ser till ett 15-års perspektiv.. eftersom min studie är ur ett 15-års perspektiv.. eh.. ser du att den här mediebilden har förändrats på något sätt?

IP: Nej.. det tycker jag inte alltså.. det är lika få artiklar om.. socialtjänsten som tidigare.. för att.. det är säkert en kombination åt båda håll.. man släpper inte in media.. kontra att media har för dåliga kunskaper.. det blir en.. det blir två motpoler som möts va.. som stöter bort varandra..

De nyhetsartiklar som har granskats anser jag reproducerar den dominerande diskursordningen att socialtjänsten inte gör ett bra arbete/negativ syn på socialtjänsten som kan delas in i tre mindre diskurser där socialtjänsten antingen sägs agera för mycket, agera för lite eller agera på fel sätt. På frågan om vilka bra respektive dåliga sidor intervjupersonerna kunde se av medias rapportering av socialtjänstens arbete med barn och unga samt vad rapporteringen kunde tänkas få för konsekvenser för allmänhetens bild av socialtjänsten och svarade de såhär:

Journalisten

M: Vilka för- och respektive då nackdelar kan du se med att man har den här typen av medierapportering då som? Ja.. kring det här med barn och unga.. det har du också varit inne litegrann på..?

IP: Jaa.. det är naturligtvis.. det är ju en.. tredje stadsmakten.. vi kallas ju det..

M: Mmm..

IP: Vi är ju en garanti för att det inte.. att det inte ska ske maktmissbruk..eller annat.. att det ska tas.. riktiga beslut.. att offentligheten får en insyn i dem beslutet och det arbetet som görs.. så det är ju uppenbara fördelar..

M: Mmm...

IP: Nackdelar... nackdelar är ju om.. några barn blir utpekade och stigmatiserade..

M:.. hur tror du då att.. eh.. er rapportering påverkar allmänhetens.. attityd gentemot socialtjänsten.. istället för kunskap?

IP: Oerhört stor betydelse.. vi..det säger nog väldigt mycket om.. jag menar det.. attityden gentemot socialtjänsten i Vetlanda till exempel blev ju ganska fläckad.. efter all den rapporteringen som var där...

M: Ja.. javisst...

IP: Så jag menar.. det är ju inte.. det har väldigt stor betydelse hur vi skriver.. och vad vi skriver om.. det kan ju.. förstöra.. renoméén alltså.. tar årtal att bygga upp ett förtroende igen.. jag vet inte vad jag mer ska säga..

Socialsekreteraren

M: Om man ser till allmänhetens föreställningar och kunskap om socialtjänsten.. hur stor roll tror du att media spelar för den.. i ja hur den rapporterar.. ?

IP: den spelar oerhört stor roll..dem läser hellre artiklar om socialtjänsten i kvällsposten än.. slår upp lagboken.. eller.. ringer till socialstyrelsen..

M: jaa. Precis.. för nu tänker jag som med ditt arbete med barn och unga.. hur påverkas allmänhetens kunskap och föresällningar om socialtjänstens arbete.. att det.. där spelar dem stor roll alltså?

IP: Ja absolut..för det är klart att dem här människorna som läser på.. eh.. vad heter det första sidan.. som dem klistrar.. upp..”socialtjänsten i vetlanda har gjort fel igen”.. det tar tid innan man glömmer Louisefallet.. ju.. så det är klart att man hellre köper den tidningen.. och läser.. än kanske ringer till sin egen socialtjänst i kommunen och undrar... får det verkligen gå till så här?

M: ...hur tror du att attityden påverkas av medias rapportering istället..

IP: Alltså media förstärker nog attityden.. till.. till en alltså.. socialtjänstens nackdel.. för det här glömmer man aldrig Louisefallet.. om det liksom hade varit omvänt.. där.. vetlanda redogjorde för alla insatser som hade gjorts.. och där det slutade med ett LVU.. och pappan.. bröt sig in i familjehemmet och hämtade flickan.. alltså förstår du.. då hade.. då hade ju allt fokus varit på pappan.. vilken bastard han var då.. men här är ju faktiskt en myndighet som inte har gjort.. någonting för att hjälpa flickan i princip..

De konsekvenser jag kan se av att media reproducerar en diskursordning med en negativ bild av socialtjänsten som ibland dessutom innehåller bristfälligt och felaktigt faktaunderlag om på vilka grunder socialtjänsten fattar sina beslut i sitt arbete med barn och unga är att allmänheten kommer att uppfatta socialtjänsten som godtycklig och nyckfull och socialsekreterare som inkompetenta som inte verkar kunna stå för sina beslut eftersom de sällan uttalar sig i media. I förlängningen skulle en tänkbar konsekvens kunna bli att socialtjänsten successivt kommer att förlora sin legitimitet som en samhällsinstans dit männi-

skor kan vända sig för att få hjälp med sociala problem som involverar barn och unga då de bär med sig bilder av att detta ”myndighetsfolk” idkar ”kvalificerad mobbning” och ”tvångshämtar” barn som är tjocka och barn vars föräldrar har flera bostäder.

7. Avslutande diskussion

7.1 Sammanfattande slutsatser

Sammanfattningsvis kan man säga att Aftonbladets nyhetsrapportering förmedlar en genomgående negativ bild av socialtjänstens arbete med barn och unga vilket även följer den mesta tidigare forskningen. De nyhetsartiklar som har studerats menar jag kan delas in i en större diskurs med en negativ syn på socialtjänsten innefattandes de tre mindre diskurserna att socialtjänsten gör för mycket, att socialtjänsten är för passiv/ingriper för lite och att socialtjänsten varken gör för mycket eller för lite men gör fel/ begår andra misstag och dels två fristående diskurser varav den ena innebär en positiv syn på socialtjänsten och den andra en neutral syn där socialtjänsten varken gör ett bra eller dåligt arbete. Diskursen som var mest frekvent förekommande var att socialtjänsten ingriper för lite vilken förekom i sex artiklar och det vanligast förekommande temat i artiklarna var familjehemsplaceringar vilket förekom i sju artiklar. Endast en av de femton analyserade artiklarna innehåller en positiv aspekt av socialtjänstens arbete, ett exempel där socialtjänsten och skolan lyckats i sitt samarbete vid misstanke om att barn far illa. Kanske kan den negativa medierapporteringen förklaras på samma sätt som i den jämförande studien i tidigare forskning, att också Sverige är ett förhållandevis litet land vilket gör att socialtjänstens misstag sällan stannar på lokal pressnivå utan snabbt blir till nationellt nyhetsstoff. Socialarbetare i Sverige arbetar liksom britterna också i hög utsträckning i offentliga verksamheter och ännu lyser yrkeslegitimeringen med sin frånvaro vilket kan vara ytterligare en förklaring till varför det tycks finnas ett visst behov av att racka ner på yrkesgruppen. Samtliga nyhetsartiklar kommer även från en rikstäckande tidning vilket också kan ha påverkat det negativa utfallet jämfört med om studien även hade innefattat artiklar från lokalpressen.

Varken utifrån intervjuerna eller artikelmaterialen uppenbarade sig några tydliga mönster över hur nyhetsrapporteringen potentiellt skulle kunna ha förändrats över tid med undantag för att artiklarna mellan åren 1998-2001 sorterades in under diskursen socialtjänsten begår andra fel/misstag. Det känns dock tveksamt om man kan dra några större slutsatser utifrån detta. Inte heller avseende artiklarnas vokabulär och språkliga uppbyggnad syntes några klara skillnader eller förändringar. Artiklarna tycktes generellt mycket likartade

tillhörande en sensationsladdad kvällstidningsgenre med nedkortade stackatoformuleringar såsom ”sexövergrepp” istället för ”sexuella övergrepp” och ”psyksjuk” istället för ”psykiskt sjuk” samt sentimentala berättelser om människor som ansågs ha blivit orättvist behandlade av socialtjänsten. Kontentan blir därför att studien inte kan påvisa en märkbar förändring av Aftonbladets nyhetsrapportering av socialtjänstens arbete med barn och unga under de senaste 15-åren.

7.2 Förslag på vidare forskning

Under uppsatsarbetets gång och studerandet av tidigare forskning har intresset växt för att studera kopplingar mellan media och socialt arbete. Det hade varit intressant att i en framtida studie gå djupare in på medierapporteringen och kanske granska fler artiklar per år eller över ett ännu längre tidsperspektiv. Intressant hade varit att studera hur medierapporteringen påverkas av vad som hänt i landet under ett visst år. Om det till exempel varit ett särskilt uppmärksammat tillbud såsom fallet Bobby och om det i så fall påverkar medias intresse och det under en period efter händelsen skrivs mer om socialtjänstens arbete med barn och unga. På samma sätt skulle man kunna se till vilka andra stora samhällsliga förändringar och händelser som skett under ett visst år, såsom den nu pågående ekonomiska krisen. Kanske flyttas fokus från socialtjänstens arbete för att det är mer aktuellt att skriva om företag som går i konkurs och att folk blir arbetslösa eller också ökar intresset för att skriva om socialtjänstens arbete då kanske även kvalitén på detta påverkas av neddragningar och resursbrist. En annan spännande studie hade varit att intervjua såväl människor som har varit klienter hos socialtjänsten som människor som saknar den erfarenheten, om hur deras kunskapsbild av socialtjänsten har vuxit fram. Ytterligare en utvecklad idé hade varit ett forskningsprojekt med syftet att finna förutsättningar för att media och socialtjänsten skulle kunna etablera ett samarbete med ökad kunskap och förståelse för varandras arbete vilket kanske skulle leda till att man kan dra nytta av varandra. Socialtjänsten skulle kunna använda media för att informera om sin verksamhet och nå ut till hjälpbehövande. Media skulle kanske å sin sida ha nytta av ett gott samarbete och en dialog med socialtjänsten då man vill försöka få socialsekreterare att uttala sig och inte slentrianmässigt hänvisa till sekretessen.

8. Referenslista

- Aldridge, M. (1990) "Social Work and the News Media: A Hopeless Case?" *British Journal of Social Work*, Vol. 20, s 611-625.
- Andersson, G. (2004) "Pressens bild av barns missgärningar" i Blomberg, H, Kroll, C, Lundström, T och Swärd, H (red.): *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*. Lund: Studentlitteratur
- Aspers, P. (2007) *Etnografiska metoder: att förstå och förklara samtiden*. Malmö: Liber AB.
- Berger, P. & Luckmann, T. I Payne, M. (1997) *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Bryman, A. (2006) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB.
- Burr, V. (1995) *An introduction to social constructionism*. London: Routledge.
- Börjesson, M. & Palmblad, E. (2007) *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber.
- Carlsson, M. (2009) "14 år - och gripen för 50 brott - Han förhörs och släpps - polisen är maktlös: Vi behöver lagändring." (elektronisk), *Mediearkivet* <https://web.retriever-info.com/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05080120090119798515&serviceId=2> (2009-05-29).
- Carlsson, S. (2008) "var för tjock - fick inte bo med mamma - Tvångshämtades - gick upp 20 kilo till" (elektronisk), *Mediearkivet* <https://web.retriever-info.com/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05080120081005787284&serviceId=2> (2009-05-29)
- Danielsson, S. (2008) "När socialtjänsten kritiseras i media: Hur arbetar egentligen socialchefen?" *Socionomen*, Vol. 2, s 20-21.
- Esaiasson, P, Gilljam, M, Oscarsson, H & Wängnerud, L. (2007) *Metodpraktikan, konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Nordstedts Juridik AB.
- Engelmark, L, Fredriksson, A & Korpskog, M. (2008) "Det finns ett gemensamt mål" *Socionomen*, Vol. 2, s 30-37.
- Fairclough, N. (1995) *Media Discourse*. London: Edward Arnold.
- Franklin, B & Parton, N. (1991) *Social work the media and public relations*. London: Routledge.

Haldert, S. (2007) "Chefen: Jag vill be flickan om ursäkt - Våldtogs av sin psyksjuka pappa -Socialtjänsten agerade inte" (elektronisk), *Mediearkivet* <https://web.retriever-info.com/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05080120070412708354&serviceId=2> (2009-04-25)

Larsson, A.(1995)"Vet socialen bättre än mormor?" (elektronisk), *Mediearkivet* <https://web.retriever-info.com/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05080119950322251030&serviceId=2> (2009-04-07)

Lidbeck, P.(1999)"Mormorsupproret: Vi jublade för tidigt" (elektronisk), *Mediearkivet* <https://web.retriever-info.com.ludwig.lub.lu.se:2443/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050801199907212408624&serviceId=2> (2009-05-12)

Lundström, T. (2001) "Ett haveri i socialtjänsten eller i pressen? om barnmisshandel i kvällstidningar" i Andersson, G, Aronsson K, Hessel S, Hollander A & Lundström T. (2001) *Haverier i social barnvård? Fem fallstudier*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB.

Lundström, T. (2004) "Mellan vardag och dramatik. Pressens bevakning av socialt arbete med utsatta barn och unga" i Blomberg, H, Kroll, C, Lundström, T och Swärd, H (red.): *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*. Lund: Studentlitteratur.

Mawby, R, Fisher, C. & Hale, J. (1979) "The press and Karen Spencer" *Social Work Today*, 1979, Vol. 10, s 13-16

May, T. (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Mårtensson, M.(2004)"Socialen gynnar pojkarna" (elektronisk), *Mediearkivet* <https://web.retriever-info.com.ludwig.lub.lu.se:2443/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050801200404018885400&serviceId=2> (2009-05-12)

Nilsson, H. (2008) "Journalisten Janne Josefsson: Det är det öppna samhället han eftersträvar" *Socionomen*, 2008, Vol. 8, s 6-12.

Norström, C & Weigl, K.(2002)"MAMMA, PAPPA, SPRIT "Utred mindre - och gör mer" (elektronisk), *Mediearkivet* <https://web.retriever-info.com/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050801200205245696933&serviceId=2> (2009-04-29)

- Ovander, P.(2003)_"Vi befarade att hon skulle göra något" (elektronisk), *Mediearkivet* <https://web.retriever-info.com/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050801200301167028940&serviceId=2> (2009-04-29)
- Phillips, M. (1979)"Social workers and the media- A journalist's view" *Social Work Today*, 1979, Vol. 10, s 12.
- Reid, W. J. & Misener, E. (2001) "Social work in the press: a cross-national study" *International Journal of Social Welfare*, 2001, Vol.10, s 194-201.
- Repstad, P. (1999) *Närhet och distans*. Stockholm: Studentlitteratur.
- Schellenberg, H. D. (1996) "Confidentiality and Media Attention: A Discussion Concerning Denial and Public Education" *Social Policy and Administration*, 1996, Vol.30, s 263-275.
- Thunblad, C. (1997)"Mamma häktas idag för mord på sin ettåring - Socialen Rätt att låta barnet bo kvar hos henne" (elektronisk), *Mediearkivet* <https://web.retriever-info.com/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05080119971029379073&serviceId=2>(2009-04-07)
- Thurén, T. (1991) *Vetenskapsmetodik för nybörjare*. Stockholm: Liber.
- Vallgren, C. (2001)"Emma, 4, lämnad två år utan föräldrar - Pappan mördade hennes mamma. Släktingar på båda sidor vill ta hand om henne - men hon får bo i familjehem" (elektronisk), *Mediearkivet* <https://web.retriever-info.com.ludwig.lub.lu.se:2443/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050801200102224395951&serviceId=2> (2009-05-12)
- Vallgren, C. (2000)"Socialen bryter mot lagen" (elektronisk), *Mediearkivet* <https://web.retriever-info.com/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050801200009044013880&serviceId=2> (2009-04-07)
- Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Weigl, K. (1998) "Barnen blir bortglömda Mamma barn pappa - Många vårdnadsutredningar är helt vanvettiga" Bo Edvardsson, docent, Socialhögskolan" (elektronisk), *Mediearkivet* <https://web.retriever-info.com.ludwig.lub.lu.se:2443/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050801199812071842763&serviceId=2> (2009-05-12)

Westlund, T. (2005) ”Tvingas fira jul utan sin Mario
- Tommie friades får inte tillbaka vårdnaden om sonen” (elektronisk), *Mediearkivet*
[https://web.retriever-
info.com.ludwig.lub.lu.se:2443/services/archive.html?method=displayDocument&docum
entId=05080120051223f10fb66aa15727f2640aa1a450286c29&serviceId=2](https://web.retriever-info.com/ludwig.lub.lu.se:2443/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05080120051223f10fb66aa15727f2640aa1a450286c29&serviceId=2) (2009-05-12)

Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund:
Studentlitteratur.

Young, R. (1979) ”Social workers and the media- A social services view” *Social Work
Today*, 1979, Vol. 10, s 10-11.

Österholm, U. L. (1996) "Skolan håller tyst för länge" -Ny rapport berättar om bortglöm-
da barnen " (elektronisk), *Mediearkivet* [https://web.retriever-
info.com/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050801199609
01314699&serviceId=2](https://web.retriever-info.com/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05080119960901314699&serviceId=2) (2009-04-07)

Östman, K. (2006) "Porrsurfare fick hand om fosterflicka
- 52-åringen misstänks för sexövergrepp mot barnet "(elektronisk), *Mediearkivet*
[https://web.retriever-
info.com/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050801200608
3141308f1a3f1ce156e1e0612185d54dab&serviceId=2](https://web.retriever-info.com/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0508012006083141308f1a3f1ce156e1e0612185d54dab&serviceId=2) (2009-04-29)

Bilaga 1.

Socialhögskolan
SOPA 63
Examensarbete 15 p
VT 2009

Hej!

Jag heter Maria Götberg och läser sjätte terminen på socionomutbildningen i Lund. För närvarande skriver jag min kandidatuppsats med syftet att undersöka hur media rapporterar om socialtjänstens arbete med barn och unga. Studien kommer att ske som en diskursanalys där artiklar från en kvällstidning kommer att analyseras. Jag kommer även att intervjua journalister samt socialsekreterare för att få reda på deras erfarenheter kring ämnet.

Intervjun beräknas ta cirka 45 minuter (plus minus 15 minuter) och kommer att spelas in. Syftet med att spela in är att förenkla vid senare transkribering och analysarbete då man vid enbart antecknande riskerar att missa intressanta och viktiga detaljer. Det är enbart jag som kommer att lyssna på inspelningarna och efter att uppsatsen har blivit godkänd kommer det inspelade materialet att förstöras. Deltagandet är frivilligt och anonymt. Intervjumaterialet kommer således att avidentifieras. Vid ytterligare funderingar eller frågor är du välkommen att kontakta mig eller min handledare.

Tack för din medverkan! Med vänliga hälsningar,

Maria Götberg
tel: xxxxxxxxxx
e-post:xxxxxxx

Anders Östnäs (handledare)
tel: xxxxxxxx

Bilaga 2.

INTERVJUGUIDE

Presentation av mig, uppsatsens syfte och information om intervjun.

Intervjupersonen

- Hur länge har du arbetat på Aftonbladet?/som socialsekreterare med barn och unga? Kan du kort beskriva vad ditt arbete går ut på/dina arbetsuppgifter?

Mediabiliden av socialtjänstens arbete med barn och unga

- Hur tycker du att socialtjänsten i stort porträtteras i media? Ser du några tendenser ex. avseende vilket språk man använder sig av och hur man uttrycker sig?
- Ser du någon skillnad mellan hur olika media skildrar socialtjänstens arbete med barn och unga? Dags-/kvällspress/lokaltidningar/TV?
- Anser du att den bild som förmedlas i media/Aftonbladet har varit bestående under de senaste 15 åren eller har den förändrats? Om du anser att den har förändrats, på vilket sätt då?

Värderingar av bilden

- Anser du att det är en rättvisande bild av socialtjänstens arbete med barn och unga som förmedlas?
- Vilka för- respektive nackdelar med medierapporteringen av socialtjänstens arbete med barn och unga ser du?
- Vilken roll tror du att medias rapportering av socialtjänstens arbete med barn och unga spelar för allmänhetens föreställningar och kunskap om socialtjänsten?
- Tror du att medias rapportering av socialtjänstens arbete med barn och unga påverkar allmänhetens attityd gentemot socialtjänsten? Om ja, på vilket sätt då?